

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
YVES BOT
prednesené 26. apríla 2012¹

Vec C-36/11

**Pioneer Hi Bred Italia Srl
proti
Ministero delle Politiche agricole alimentari e forestali**

[návrh na začatie prejudiciálneho konania podaný Consiglio di Stato (Taliansko)]

„Poľnohospodárstvo — Geneticky modifikované organizmy — Smernica 2002/53/ES — Spoločný katalóg odrôd poľnohospodárskych rastlinných druhov — Geneticky modifikované organizmy registrované v spoločnom katalógu — Nariadenie (ES) č. 1829/2003 — Článok 20 — Existujúce výrobky — Smernica 2001/18/ES — Článok 26a — Opatrenia na predchádzanie neúmyselnej prítomnosti geneticky modifikovaných organizmov v ostatných výrobkoch — Vnútroštátne opatrenia zakazujúce pestovanie geneticky modifikovaných organizmov registrovaných v spoločnom katalógu a povolených ako existujúce výrobky do prijatia opatrení na základe článku 26a smernice 2001/18/ES“

1. V čase, keď sú politické a právne diskusie o tom, či je alebo nie je potrebné rozšíriť právomoc voľnej úvahy ponechanú členským štátom v oblasti obmedzenia alebo zakázania pestovania geneticky modifikovaných organizmov² povolených na celom ich území alebo na jeho časti, búrlivejšie ako kedykoľvek predtým,³ tento návrh na začatie prejudiciálneho konania umožňuje zhrnúť súčasný stav práva Únie.

2. Tento návrh sa týka predovšetkým výkladu článku 26a smernice Európskeho parlamentu a Rady 2001/18/ES z 12. marca 2001 o zámernom uvoľnení geneticky modifikovaných organizmov do životného prostredia a o zrušení smernice Rady 90/220/EHS⁴, zmenenej a doplnenej smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2008/27/ES z 11. marca 2008⁵.

3. Tento článok nazvaný „Opatrenia na predchádzanie neúmyselnej prítomnosti GMO“ stanovuje:

„1. Členské štáty môžu stanoviť primerané opatrenia na predchádzanie neúmyselnej prítomnosti GMO v ostatných výrobkoch.

1 — Jazyk prednesu: francúzština.

2 — Ďalej len „GMO“.

3 — Pozri oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov z 13. júla 2010 o slobode členských štátov rozhodovať o pestovaní geneticky modifikovaných plodín [KOM(2010) 380 v konečnom znení], ako aj návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa smernica 2001/18/ES, pokiaľ ide o možnosť členských štátov obmedziť alebo zakázať pestovanie geneticky modifikovaných organizmov na ich území, ktorý Európska komisia predložila 13. júla 2010 [KOM(2010) 375 v konečnom znení]. Pozri tiež legislatívne uznesenie Európskeho parlamentu z 5. júla 2011 týkajúce sa tohto návrhu. Cieľom uvedeného návrhu je umožniť členským štátom uvádzať pri zakázaní alebo obmedzení pestovania GMO na ich území iné dôvody ako tie, ktoré sa týkajú vedeckého hodnotenia rizika pre životné prostredie a zdravie. Viacero členských štátov sa rezolútne vyjadrilo proti tomuto návrhu Komisie, takže dánske predsedníctvo Európskej únie v súčasnosti hľadá kompromis, s ktorým by členské štáty boli ochotné súhlasiť.

4 — Ú. v. ES L 106, s. 1; Mim. vyd. 15/006, s. 77.

5 — Ú. v. EÚ L 81, s. 45, ďalej len „smernica 2001/18“.

2. Komisia zozbiera a vytriedi informácie, ktoré sú založené na štúdiách v spoločenstve a na vnútroštátnej úrovni, pozoruje vývoj, ktorý sa týka koexistencie v členských štátoch a na základe informácií a pozorovaní, vydá usmernenia o koexistencii geneticky modifikovaných, tradičných a ekologických plodín.“

4. Komisia v tomto smere postupne prijala dve odporúčania. Najprv to bolo odporúčanie Komisie 2003/556/ES z 23. júla 2003 o usmerneniach pre tvorbu vnútroštátnych stratégií a osvedčených postupov na zabezpečenie spoločnej existencie geneticky modifikovaných, tradičných a ekologických plodín⁶ [*neoficiálny preklad*]. Toto odporúčanie bolo následne zrušené a nahradené odporúčaním Komisie z 13. júla 2010 o usmerneniach pre tvorbu vnútroštátnych opatrení pre koexistenciu na predchádzanie nezámernej prítomnosti GMO v konvenčných a ekologických plodinách.⁷

5. V týchto odporúčaniach sú uvedené všeobecné zásady, ktorými sa členské štáty majú riadiť, keď rozhodujú o prijímaní opatrení na zabezpečenie spoločnej existencie geneticky modifikovaných, tradičných a ekologických plodín.

6. Komisia v týchto dvoch odporúčaniach vychádza zo zásady, že v Únii nesmie byť vylúčená nijaká forma poľnohospodárstva, či už ide o tradičné poľnohospodárstvo, ekologické poľnohospodárstvo alebo poľnohospodárstvo založené na používaní GMO. Aby si výrobcovia a spotrebitelia mohli vybrať medzi týmito tromi druhmi výroby, je potrebné udržiavať rôzne výrobné systémy. Opatrenia na zabezpečenie spoločnej existencie sú z tohto hľadiska zamerané na predchádzanie neúmyselnej prítomnosti GMO v ostatných výrobkoch, aby sa zabránilo novej hospodárskej ujme⁸ a dôsledkom zmiešania medzi geneticky modifikovanými plodinami a inými plodinami.⁹

7. Opatrenia na zabezpečenie spoločnej existencie môžu spočívať napríklad v určení izolačných vzdialeností medzi pozemkami, na ktorých sa pestujú geneticky modifikované plodiny, a tými, ktoré sú vyhradené pre tradičné alebo ekologické plodiny, vo vytvorení ochranných zón, v inštalácii peľových zábran alebo v prispôbení systémov striedania plodín.¹⁰

8. V prejednávanej veci má Consiglio di Stato (Taliansko) posúdiť, či je v súlade s právom Únie vnútroštátna právna úprava, ktorá podmieňuje vydanie vnútroštátneho povolenia na pestovanie GMO tým, že regióny prijímajú opatrenia na zabezpečenie spoločnej existencie. Požaduje objasnenie rozsahu pôsobnosti článku 26a smernice 2001/18 z hľadiska odporúčaní z 23. júla 2003 a z 13. júla 2010. Consiglio di Stato predkladá v tomto zmysle Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Ak sa členský štát rozhodol podmieniť vydanie povolenia na pestovanie GMO, hoci sú zapísané v [spoločnom katalógu odrôd poľnohospodárskych rastlinných druhov stanovenom smernicou 2002/53/ES¹¹ (ďalej len „spoločný katalóg“)], opatreniami všeobecného charakteru, ktoré sú spôsobilé zabezpečiť spoločnú existenciu s tradičnými a ekologickými plodinami, má sa článok 26a smernice 2001/18... so zreteľom na [odporúčanie z 23. júla 2003] a [odporúčanie z 13. júla 2010] vykladať v tom zmysle, že v období predchádzajúcom prijatiu všeobecných opatrení: sa musí povolenie vydať, keďže jeho predmetom sú GMO zapísané v spoločnom katalógu...; alebo sa má preskúmať žiadosť

6 — Ú. v. EÚ L 189, s. 36, ďalej len „odporúčanie z 23. júla 2003“.

7 — Ú. v. EÚ C 200, s. 1, ďalej len „odporúčanie z 13. júla 2010“.

8 — Táto hospodárska ujma môže byť najmä výsledkom povinnosti označovania prítomnosti GMO vo výrobkoch pri prekročení zákonnej hranice 0,9 %.

9 — Pokiaľ ide o všeobecný prístup k problematike, pozri najmä ROSSO GROSSMAN, M.: Coexistence of Genetically Modified, Conventional, and Organic Crops in the European Union: The Community Framework. In: *The Regulation of Genetically Modified Organisms: Comparative Approaches*, Oxford University Press, 2010, s. 123.

10 — Pozri orientačný katalóg opatrení na zabezpečenie spoločnej existencie uvedený v bode 3 prílohy odporúčania z 23. júla 2003.

11 — Smernica Rady z 13. júna 2002 o spoločnom katalógu odrôd poľnohospodárskych rastlinných druhov (Ú. v. ES L 193, s. 1; Mim. vyd. 03/036, s. 281) zmenená a doplnená nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1829/2003 z 22. septembra 2003 o geneticky modifikovaných potravinách a krmivách (Ú. v. EÚ L 268, s. 1; Mim. vyd. 13/032, s. 432) (ďalej len „smernica 2002/53“).

o vydanie povolenia prerušiť až do prijatia opatrení všeobecného charakteru; alebo sa má povolenie vydať s tým, že sa v konkrétnom prípade stanovia vhodné požiadavky na predchádzanie aj neúmyselnému kontaktu povolených geneticky modifikovaných plodín s okolitými tradičnými alebo ekologickými plodinami?“

9. Táto otázka vychádza zo sporu medzi spoločnosťou Pioneer Hi Bred Italia Srl (ďalej len „Pioneer“) a Ministero delle Politiche agricole alimentari e forestali (ministerstvo poľnohospodárskej, potravinovej a lesnej politiky), ktorý sa týka zákonnosti oznámenia, ktorým ministerstvo informovalo spoločnosť Pioneer, že kým regióny neprijmú pravidlá vhodné na zabezpečenie spoločnej existencie tradičných, ekologických a geneticky modifikovaných plodín, nemôže prešetriť žiadosť tejto spoločnosti o vydanie povolenia na pestovanie geneticky modifikovaných hybridov kukurice odvodených z kukurice MON 810, ktoré sú už zapísané v spoločnom katalógu.

10. Zdá sa, že Consiglio di Stato vychádza pri formulovaní otázky z predpokladu, že členský štát môže platne zaviesť konanie zamerané na vydávanie povolení na pestovanie GMO na vnútroštátnej úrovni napriek tomu, že pre predmetný GMO už bolo vydané povolenie na úrovni Únie. Po prvé bude potrebné overiť, či je tento predpoklad správny.

11. Po druhé preskúmam, či sa členský štát môže oprávnenne odvolávať na to, že na regionálnej úrovni nie sú zavedené plány spoločnej existencie, a na základe toho nepovolí na svojom území pestovanie GMO, pre ktorý bolo vydané povolenie v zmysle práva Únie.

I – Skutkové a právne okolnosti návrhu na začatie prejudiciálneho konania

A – Právne postavenie kukurice MON 810

12. Umiestnenie kukurice MON 810 na trh bolo povolené na žiadosť spoločnosti Monsanto Europe SA¹² rozhodnutím 98/294/ES.¹³

13. Smernica 2001/18 mala byť podľa svojho článku 34 prebratá najneskôr do 17. októbra 2002. Zrušila a nahradila smernicu 90/220/EHS,¹⁴ na základe ktorej bolo vydané povolenie na umiestnenie kukurice MON 810 na trh.

14. Na taký výrobok, akým je kukurica MON 810, sa vzťahuje článok 17 ods. 1 písm. b) smernice 2001/18 ako na výrobok, pre ktorý bolo vydané povolenie podľa smernice 90/220 do 17. októbra 2002. Monsanto Europe však nepodala na príslušnom vnútroštátnom orgáne pred hraničným termínom, ktorým bol 17. október 2006, oznámenie na základe článku 17 ods. 2 smernice 2001/18. Táto spoločnosť teda nepožiadala o obnovenie povolenia na umiestnenie kukurice MON 810 na trh v súlade s postupom stanoveným v článku 17 uvedenej smernice.

15. Nariadenie č. 1829/2003 zavádza podľa svojich odôvodnení č. 7 a 11 jednotné povoľovacie konanie Spoločenstva najmä pre krmivá, ktoré obsahujú GMO, skladajú sa z nich alebo sú z nich vyrobené, ako aj pre GMO, ktoré majú byť použité ako východiskový materiál na výrobu takýchto krmív.

12 — Ďalej len „Monsanto Europe“.

13 — Rozhodnutie Komisie z 22. apríla 1998o uvádzaní geneticky modifikovanej kukurice (*Zea mays* L. línia MON 810) na trh podľa smernice Rady 90/220/EHS (Ú. v. ES L 131, s. 32; Mim. vyd. 03/023, s. 77).

14 — Smernica Rady z 23. apríla 1990 o zámernom uvoľnení geneticky modifikovaných organizmov do životného prostredia [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 117, s. 15).

16. Spoločnosť Monsanto Europe chcela, aby bola kukurica MON 810 naďalej umiestňovaná na trh práve na základe ustanovení tohto nariadenia. Dňa 11. júla 2004 totiž Monsanto Europe oznámila Komisii konkrétne podľa článku 20 ods. 1 písm. a) uvedeného nariadenia kukuricu MON 810 ako „existujúci výrobok“, na ktorý sa vzťahuje oddiel 1 tretej kapitoly nariadenia č. 1829/2003.¹⁵ Dňa 4. mája 2007 požiadala o obnovenie povolenia na umiestnenie kukurice MON 810 na trh na základe článku 20 ods. 4 tohto nariadenia. Podľa článku 23 ods. 4 uvedeného nariadenia účinky existujúceho povolenia pretrvávajú aj počas konania o obnovení.

17. V rozsudku z 8. septembra 2011, Monsanto a i.¹⁶, Súdny dvor uviedol, že článok 20 ods. 1 nariadenia č. 1829/2003, ktorý umožňuje pokračovať v používaní výrobkov, ktorých sa týka, sa vzťahuje na používanie oznámených výrobkov ako osív.¹⁷

18. Z článku 20 ods. 5 tohto nariadenia vyplýva, že „výrobky uvedené v ods. 1 a krmivá, ktoré ich obsahujú alebo sú z nich vyrobené, podliehajú ustanoveniam tohto nariadenia, najmä článkom 21, 22 a 34, ktoré sa použijú *mutatis mutandis*“.

19. Ďalej treba uviesť, že 8. septembra 2004 Komisia schválila zápis 17 odrôd odvodených z kukurice MON 810 do spoločného katalógu upraveného smernicou 2002/53.

20. Zosúladenie režimov stanovených nariadením č. 1829/2003 a smernicou 2002/53 je upravené v článku 4 ods. 5 tejto smernice, ktorý stanovuje, že „ak materiál odvodený z rastlinnej odrody je určený na použitie v potravinách, ktoré patria do predmetu úpravy článku 3, alebo v krmivách, ktoré patria do predmetu úpravy článku 15 nariadenia... č. 1829/2003..., odroda sa uzná len za predpokladu, že je povolená v súlade týmto nariadením“.

21. Z uvedených informácií vyplýva, že na kukuricu MON 810 sa nevzťahuje len režim stanovený v nariadení č. 1829/2003, ale aj režim upravený v smernici 2002/53.

22. Článok 26a smernice 2001/18, ktorý bol do nej doplnený článkom 43 ods. 2 nariadenia č. 1829/2003, má okrem toho všeobecnú pôsobnosť, a teda sa vzťahuje na taký GMO, akým je kukurica MON 810.¹⁸

B – Skutkové okolnosti sporu vo veci samej a relevantné vnútroštátne právne predpisy

23. Pioneer je celosvetovo pôsobiaca spoločnosť, ktorá vyrába a distribuuje tradičné a geneticky modifikované osivá.

24. Má v úmysle pestovať odrody kukurice MON 810 zapísané v spoločnom katalógu.

15 — Keďže kukurica MON 810 je odrodou geneticky modifikovanej kukurice, ktorá sa podľa všetkého používa predovšetkým ako krmivo, v nasledujúcich úvahách budem odkazovať výlučne na oddiel 1 tretej kapitoly nariadenia č. 1829/2003, ktorý sa týka povoľovania geneticky modifikovaných krmív a dohľadu nad nimi. Treba však uviesť, že Monsanto Europe oznámila Komisii kukuricu MON 810 ako „existujúci výrobok“ aj v zmysle článku 8 ods. 1 písm. a) a b) tohto nariadenia, ktorý je súčasťou oddielu 1 druhej kapitoly uvedeného nariadenia venovaného povoľovaniu geneticky modifikovaných potravín a dohľadu nad nimi. Keďže ustanovenia oddielu 1 druhej kapitoly nariadenia č. 1829/2003 a ustanovenia oddielu 1 tretej kapitoly tohto nariadenia sú podobné, skutočnosť, že budem odkazovať len na ustanovenia posledného uvedeného oddielu, nemá vplyv na predmetné úvahy.

16 — C-58/10 až C-68/10, Zb. s. I-7763.

17 — Bod 55.

18 — Prednosť odvetvových právnych predpisov v súlade s ustanoveniami článku 12 ods. 1 smernice 2001/18 sa netýka jej článku 26a.

25. Dňa 18. októbra 2006 požiadala Ministero delle Politiche agricole alimentari e forestali o vydanie povolenia na pestovanie týchto odrôd v zmysle článku 1 ods. 2 legislatívneho dekrétu č. 212 (decreto legislativo n. 212) z 24. apríla 2001,¹⁹ ktorý stanovuje:

„... Pestovanie semenárskych výrobkov... podlieha vydaniu povolenia aktom ministra poľnohospodárskej a lesníckej politiky po dohode s ministrom životného prostredia a ministrom zdravotníctva, ktorý je prijatý na základe stanoviska [komisie pre semenárske výrobky geneticky modifikovaných odrôd], v ktorom sú stanovené opatrenia vhodné na zabezpečenie toho, aby plodiny odvodené zo semenárskych výrobkov geneticky modifikovaných odrôd neprichádzali do kontaktu s plodinami odvodenými z tradičných semenárskych výrobkov a nespôsobili ekologickú škodu v bezprostrednom okolí s prihliadnutím na agroekologické, environmentálne a pedoklimatické osobitosti.“²⁰

26. Oznámením č. 3734 z 12. mája 2008 informovalo Ministero delle Politiche agricole alimentari e forestali – Dipartimento delle Politiche di sviluppo economico e rurale della Repubblica Italiana (sekcia politiky hospodárskeho a vidiekeho rozvoja Talianskej republiky) spoločnosť Pioneer, že nemôže prešetriť jej žiadosť o vydanie povolenia na pestovanie geneticky modifikovaných hybridov kukurice, ktoré sú už zapísané v spoločnom katalógu, „kým regióny neprijmú pravidlá vhodné na zabezpečenie spoločnej existencie tradičných, ekologických a geneticky modifikovaných plodín v zmysle obežníka [č. 269], ktorý [Ministero delle Politiche agricole alimentari e forestali] vydalo 31. marca 2006“.

27. Treba spresniť vnútroštátny právny kontext, ktorý viedol k prijatiu takéhoto rozhodnutia.

28. Zákonný dekrét č. 279 (decreto-legge n. 279) z 22. novembra 2004,²¹ ktorý bol zmenený a doplnený a zmenený na zákon zákonom č. 5 (legge n. 5) z 28. januára 2005,²² je zameraný na prijatie opatrení na zabezpečenie spoločnej existencie s prihliadnutím na odporúčanie z 23. júla 2003.

29. V článku 3 zákonného dekrétu č. 279 je uvedené, že tieto opatrenia na zabezpečenie spoločnej existencie budú prijaté dekrétom nelegislatívnej povahy, ktorý vydá Ministero delle Politiche agricole alimentari e forestali po dohode so stálou konferenciou pre vzťahy medzi štátom, regiónmi a autonómnymi provinciami Trento a Bolzano a uverejní sa po získaní stanoviska príslušných parlamentných výborov.

30. Podľa uvedeného článku a článku 4 zákonného dekrétu č. 279 má tento dekrét nelegislatívnej povahy, ktorý bude prijatý, vymedziť rámcové ustanovenia v oblasti spoločnej existencie, na základe ktorých regióny prostredníctvom aktov *ad hoc* schvália vlastné plány spoločnej existencie.

31. Podľa článku 4 ods. 1 zákonného dekrétu č. 279 sú plány spoločnej existencie prijaté aktom jednotlivých regiónov a autonómnych provincií a obsahujú technické pravidlá realizácie spoločnej existencie, pričom sú v nich stanovené nástroje na zabezpečenie spolupráce medzi miestnymi územnými orgánmi na základe zásady subsidiarity, diferenciácie a proporcionality.

32. Článok 8 uvedeného zákonného dekrétu stanovuje, že kým nebudú prijaté jednotlivé plány spoločnej existencie, geneticky modifikované plodiny nie sú povolené s výnimkou tých, ktoré sú určené na výskum a vykonávanie pokusov.

19 — GURI č. 131 z 8. júna 2001, ďalej len „legislatívny dekrét č. 212/2001“.

20 — Z článku 1 ods. 5 legislatívneho dekrétu č. 212/2001 ďalej vyplýva, že „tomu, kto pestuje semenárske výrobky geneticky modifikovaných odrôd bez povolenia v zmysle ods. 2, môže byť uložený trest odňatia slobody v dĺžke od šiestich mesiacov do troch rokov alebo pokuta vo výške až do 100 miliónov lír. Rovnaká sankcia sa použije v prípade zrušenia alebo pozastavenia platnosti povolenia“.

21 — GURI č. 280 z 29. novembra 2004.

22 — GURI č. 22 z 28. januára 2005, ďalej len „zákonný dekrét č. 279“.

33. Corte costituzionale (Ústavný súd) rozsudkom zo 17. marca 2006 vydaným na základe žaloby podanej regiónom Marche rozhodol, že najmä články 3, 4 a 8 zákonného dekrétu č. 279 sú v rozpore s ústavou.

34. Pokiaľ ide konkrétne o článok 4 tohto zákonného dekrétu, rozhodol, že zasahuje do legislatívnej právomoci regiónov v oblasti poľnohospodárstva, keďže regióny vykonávajú právomoc upraviť spôsob uplatňovania zásady spoločnej existencie na jednotlivých regionálnych územiach, ktoré sú zjavne rozdielne z hľadiska morfológie i výroby.

35. Pokiaľ ide o článok 8 uvedeného zákonného dekrétu, Corte costituzionale rozhodol o jeho protiústavnosti z toho dôvodu, že sa javil ako neoddeliteľný od ďalších ustanovení považovaných za protizákonné.

36. V platnosti teda zostali články 1 a 2 zákonného dekrétu č. 279 a z toho vyplýva vôľa vnútroštátneho zákonodarcu zabezpečiť si možnosť prijať opatrenia potrebné na predchádzanie neúmyselnej prítomnosti GMO v ostatných plodinách, napríklad v tradičných alebo ekologických plodinách.

37. Ministero delle Politiche agricole alimentari e forestali prijalo v nadväznosti na už citovaný rozsudok zo 17. marca 2006 obežník č. 269 z 31. marca 2006, v ktorom uvádza, že tento rozsudok nespochybňuje legitímnosť zákazu pestovania GMO do prijatia plánov spoločnej existencie a že rozhodnutie o protiústavnosti článku 8 zákonného dekrétu č. 279 treba chápať v tom zmysle, že ak zákaz pestovania GMO zostane v platnosti, je potrebné zabezpečiť výkon právomoci v tejto oblasti zo strany regionálneho alebo provinciálneho orgánu.

38. V bode 4 tohto obežníka zdôrazňuje, že keď regióny a autonómne provincie prijímajú vlastné ustanovenia v oblasti spoločnej existencie, povoľovacie konanie na pestovanie GMO sa ešte musí ukončiť s kladným výsledkom v súlade s ustanoveniami legislatívneho dekrétu č. 212/2001, ktoré požadujú vydanie ministerského povolenia.

39. V bode 5 tohto obežníka Ministero delle Politiche agricole alimentari e forestali uvádza:

- pestovanie GMO je zakázané až do prijatia regionálnych legislatívnych nástrojov na zabezpečenie spoločnej existencie tradičných, ekologických a geneticky modifikovaných plodín a kým nebudú nájdené primerané riešenia medzi susednými regiónmi,
- pri nedodržaní tohto zákazu sa uplatnia sankcie stanovené v článku 1 ods. 5 legislatívneho dekrétu č. 212/2001.

40. Vyššie uvedené oznámenie č. 3734 z 12. mája 2008 je v súlade s obsahom obežníka č. 269 z 31. marca 2006.

41. Spoločnosť Pioneer podala prezidentovi Talianskej republiky mimoriadny návrh na zrušenie tohto oznámenia. Consiglio di Stato sa za týchto okolností rozhodla prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku uvedenú v bode 8 týchto návrhov.

42. V rámci tohto prejudiciálneho konania predložila písomné pripomienky spoločnosť Pioneer, talianska a španielska vláda, ako aj Komisia. Ústne pojednávanie sa konalo 21. marca 2012 za účasti spoločnosti Pioneer, talianskej vlády a Komisie.

II – Analýza

43. Skôr než preskúmam, aký má byť rozsah pôsobnosti článku 26a smernice 2001/18, je potrebné overiť, či má členský štát právo uprednostniť vnútroštátny režim povolení na pestovanie GMO pred režimom stanoveným právom Únie. Ako počas pojednávania uviedla aj samotná talianska vláda, odpoveď je podľa môjho názoru záporná.

44. Ako už bolo uvedené, používanie osív odrôd geneticky modifikovanej kukurice MON 810 a obchodovanie s nimi možno považovať za povolené v rámci Únie na dvojakom základe.

45. Po prvé je to na základe nariadenia č. 1829/2003, lebo tieto odrody predstavujú „existujúce výrobky“ v zmysle článku 20 uvedeného nariadenia. Výrobok, ktorý bol predmetom tohto povoľovacieho konania, možno používať a obchodovať s ním v rámci Únie. Pokiaľ ide o geneticky modifikované krmivá, vyplýva to z článku 16 ods. 2 uvedeného nariadenia, ktorý stanovuje, že „žiadna osoba nesmie umiestniť na trh, používať alebo spracúvať výrobok, ktorý je uvedený v článku 15 ods. 1, bez vydania povolenia v súlade s týmto oddielom a pokiaľ nie sú splnené príslušné podmienky takéhoto povolenia“. Článok 19 ods. 5 nariadenia č. 1829/2003 ďalej stanovuje, že „povoleni[a] vydané v súlade s postupom uvedeným v tomto nariadení sú platné v rámci celého spoločenstva“.

46. Zo znenia odôvodnenia č. 1 tohto nariadenia, podľa ktorého „voľný pohyb bezpečných a zdravých potravín a krmív je základným aspektom medzinárodného trhu a významne prispieva k zdraviu a duševnej pohode občanov a k ich sociálnym a hospodárskym záujmom“, okrem toho vyplýva, že pokiaľ boli výrobky v súlade s postupmi stanovenými v tomto nariadení predmetom vedeckého hodnotenia, ktoré skonštatovalo neexistenciu rizika negatívnych vplyvov na životné prostredie alebo na zdravie, a teda boli povolené a umiestnené na trh, účinkom takéhoto povolenia je umožnenie voľného pohybu predmetných potravín alebo krmív medzi členskými štátmi.

47. Po druhé je používanie osív odrôd geneticky modifikovanej kukurice MON 810 a obchodovanie s nimi povolené v rámci Únie, keďže tieto odrody boli registrované v spoločnom katalógu upravenom smernicou 2002/53.

48. Podľa odôvodnenia č. 11 tejto smernice totiž „osivo, na ktoré sa vzťahuje táto smernica, by malo byť voľne obchodovateľné v rámci spoločenstva, ak bolo uverejnené v spoločnom katalógu“. Podľa článku 16 ods. 1 uvedenej smernice tak členské štáty musia zabezpečiť, „aby s účinnosťou od uverejnenia uvedeného v článku 17 osivo odrôd registrovaných v súlade s touto smernicou alebo v súlade so zásadami, ktoré zodpovedajú zásadám tejto smernice, nebolo predmetom nijakých obchodných obmedzení súvisiacich s odrodou“.

49. Nariadenie č. 1829/2003 ani smernica 2002/53 členským štátom neumožňujú zaviesť na vnútroštátnej úrovni ďalší stupeň kontroly možného rizika GMO pre životné prostredie alebo zdravie, ktorej výsledkom by bolo vydanie alebo odmietnutie vydania povolenia na pestovanie na území členského štátu zo strany príslušného orgánu tohto členského štátu. Za súčasného stavu práva Únie je teda systém upravujúci umiestnenie GMO v rámci Únie založený na povolení vydanom na úrovni Únie, ktoré umožňuje voľné používanie predmetných GMO a obchodovanie s nimi v rámci členských štátov. Článok 1 ods. 2 legislatívneho dekrétu č. 212/2001 je teda v rozpore so systémom zavedeným právnymi predpismi Únie v rozsahu, v akom systematicky podmieňuje pestovanie GMO vydaním vnútroštátneho povolenia.

50. Súdny dvor by teda mal v prvej fáze svojich úvah vnútroštátnemu súdu odpovedať, že také GMO, akými sú geneticky modifikované hybridy kukurice odvodené z kukurice MON 810, ktoré boli povolené najmä ako osivá na účely pestovania v súlade so smernicou 90/220 a ktoré boli v zmysle podmienok uvedených v článku 20 nariadenia č. 1829/2003 oznámené ako existujúce výrobky a následne boli predmetom žiadosti o obnovenie povolenia, ktorá sa prešetruje, a boli registrované v spoločnom katalógu upravenom smernicou 2002/53, nemôžu byť predmetom vnútroštátneho povoloňacieho konania.

51. Ak členský štát po vydaní povolenia pre GMO na úrovni Únie zistí existenciu rizika pre životné prostredie alebo zdravie a chce, aby bolo toto riziko zohľadnené, musí použiť jeden z postupov, ktoré na tento účel stanovujú právne predpisy Únie. Ak sa vzhľadom na okolnosti sporu vo veci samej obmedzím na smernicu 2002/53 a nariadenie č. 1829/2003, ide o nasledujúce postupy.

52. Článok 16 ods. 2 smernice 2002/53 stanovuje:

„Členský štát môže byť na základe žiadosti... oprávnený zakázať využívanie odrody na celom alebo na časti svojho územia alebo stanoviť vhodné podmienky pestovania odrody, v prípadoch, ktoré vymenúva pododsek c), v súlade s podmienkami využívania produktov, ktoré sú výsledkom takého pestovania:

a) v prípade, že sa zistí, že pestovanie odrody môže škodiť z hľadiska negatívneho ovplyvnenia zdravotného stavu iných odrôd alebo druhov, alebo

...

c) v prípade, že má platné dôvody iné ako už uvedené alebo ktoré mohli byť spomenuté počas postupu [registrácie do vnútroštátneho katalógu odrôd], že odroda predstavuje riziko pre ľudské zdravie alebo životné prostredie.“

53. Článok 18 tejto smernice ďalej stanovuje, že „ak sa zistí, že pestovanie odrody zahrnutej v spoločnom katalógu... by mohlo byť v niektorom členskom štáte škodlivé z hľadiska negatívneho ovplyvnenia zdravotného stavu iných odrôd alebo druhov rastlín alebo predstavuje riziko pre životné prostredie alebo ľudské zdravie, tento členský štát môže na požiadanie dostať oprávnenie... na zákaz obchodovania s osivom alebo rozmnožovacím materiálom tejto odrody na celom alebo na časti svojho územia. V prípade, že existuje nebezpečenstvo šírenia škodlivých organizmov alebo hrozba pre ľudské zdravie alebo životné prostredie, príslušný členský štát môže vydať taký zákaz ihneď po podaní žiadosti do času, kým sa prijme konečné rozhodnutie. Toto rozhodnutie sa musí... prijať v období troch mesiacov...“.

54. Pokiaľ ide o postupy zavedené nariadením č. 1829/2003, treba odkázať na článok 22 tohto nariadenia, ktorý v súvislosti s geneticky modifikovanými krmivami²³ umožňuje zmenu, pozastavenie platnosti a zrušenie povolení z iniciatívy Európskeho úradu pre bezpečnosť potravín alebo na žiadosť členského štátu alebo Komisie.

23 — Pokiaľ ide o geneticky modifikované potraviny, príslušné ustanovenia sa nachádzajú v článku 10 nariadenia č. 1829/2003.

55. Členské štáty môžu navyše prijať núdzové opatrenia v súlade s článkom 34 tohto nariadenia, podľa ktorého „ak je zrejmé, že výrobky, ktoré sú povolené týmto alebo v súlade s týmto nariadením, pravdepodobne predstavujú vážne riziko pre zdravie ľudí, zvierat alebo životné prostredie..., príjmu sa opatrenia podľa postupov, ktoré sú ustanovené v článkoch 53 a 54 nariadenia (ES) č. 178/2002“. ^[24] V už citovanom rozsudku Monsanto a i. Súdny dvor uviedol, že „na účely prijatia núdzových opatrení článok 34 nariadenia č. 1829/2003 stanovuje členským štátom povinnosť preukázať okrem stavu núdze aj existenciu situácie, ktorá by mohla predstavovať podstatné riziko zjavne ohrozujúce zdravie ľudí, zvierat alebo životné prostredie“. ²⁵

56. Členské štáty sa však nemôžu odvolávať na článok 26a smernice 2001/18, ktorý, pripomínam, im dáva možnosť prijať opatrenia potrebné na predchádzanie neúmyselnej prítomnosti GMO v ostatných výrobkoch s cieľom vo všeobecnosti zabrániť tomu, aby sa na ich území pestoval GMO povolený v zmysle nariadenia č. 1829/2003 a registrovaný v spoločnom katalógu v súlade so smernicou 2002/53. V tomto smere je potrebné jasne rozlišovať medzi účelom opatrení vhodných na zabezpečenie spoločnej existencie jednotlivých typov plodín a cieľom postupov, ktoré som podrobne opísal vyššie.

57. Ako sa uvádza v odporúčaní z 23. júla 2003 a z 13. júla 2010, cieľom opatrení na zabezpečenie spoločnej existencie je udržiavať rôzne formy poľnohospodárstva, aby sa na jednej strane umožnilo výrobcovi vybrať si typy plodín, ktoré chcú uprednostňovať, a na druhej strane spotrebiteľom vybrať si, či chcú alebo nechcú konzumovať geneticky modifikované potraviny. Reálne uskutočnenie tohto výberu je podmienené prijatím opatrení zabezpečujúcich existenciu rôznych výrobných systémov.

58. Opatrenia na zabezpečenie spoločnej existencie, ktoré sú zamerané na predchádzanie neúmyselnej prítomnosti GMO v ostatných výrobkoch, navyše umožňujú zabrániť novej hospodárskej ujme, ktorú by mohla spôsobiť výrobcovi tradičných a ekologických plodín najmä v prípade nedodržania zákonom stanovenej hranice označovania, pri prekročení ktorej je potrebné uvádzať prítomnosť GMO.

59. Hlavným cieľom opatrení na zabezpečenie spoločnej existencie stanovených v článku 26a smernice 2001/18 je z tohto hľadiska umožniť spoločnú existenciu rôznych foriem poľnohospodárstva. Ako som už uviedol, tieto opatrenia môžu spočívať v určení izolačných vzdialeností medzi pozemkami, na ktorých sa pestujú GMO, a tými, ktoré sú vyhradené pre tradičné alebo ekologické plodiny, vo vytvorení ochranných zón, v inštalácii peľových zábran alebo v prispôbení systémov striedania plodín.

60. V článku 26a smernice 2001/18 ide o zabezpečenie čo najlepších podmienok spoločnej existencie rôznych typov plodín a nie o všeobecné vylúčenie jedného typu plodiny z dôvodov súvisiacich s ochranou zdravia alebo životného prostredia, čím sa jasne odlišuje od postupov, ktoré členským štátom umožňujú brániť z týchto dôvodov pestovaniu GMO na ich území.

61. Nie je síce vylúčené, že z dôvodu vlastností charakteristických pre určitú zemepisnú zónu, napríklad klimatických podmienok, reliéfu, spôsobov pestovania a osevných systémov alebo štruktúry prevádzok, sa môže ukázať, že samotné prijatie technických opatrení nepostačuje na predchádzanie neúmyselnej prítomnosti GMO v tradičných alebo ekologických plodinách. V takej situácii by sa článok 26a smernice 2001/18 mohol vykladať tak, že členskému štátu umožňuje zakázať pestovanie GMO v konkrétnej časti jeho územia. ²⁶ V súlade so zásadou proporcionality by však takáto možnosť bola prísne podmienená preukázaním toho, že iné opatrenia by na tomto mieste nepostačovali na kontrolu prítomnosti GMO v okolitých tradičných alebo ekologických plodinách.

24 — Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady z 28. januára 2002, ktorým sa ustanovujú všeobecné zásady a požiadavky potravinového práva, zriaďuje Európsky úrad pre bezpečnosť potravín a stanovujú postupy v záležitostiach bezpečnosti potravín (Ú. v. ES L 31, s. 1; Mim. vyd. 15/006, s. 463).

25 — Bod 81.

26 — Pozri v tomto zmysle odporúčanie z 23. júla 2003 (bod 2.1.5) a explicitnejšie, odporúčanie z 13. júla 2010 (bod 2.4).

62. S výnimkou tejto osobitnej situácie a bez takéhoto preukázania členský štát nemôže na svojom území na základe článku 26a smernice 2001/18 zakázať pestovanie GMO povoleného v zmysle nariadenia č. 1829/2003 a registrovaného v spoločnom katalógu v súlade so smernicou 2002/53.

63. Na základe týchto pripomienok týkajúcich sa rozsahu pôsobnosti, ktoré podľa môjho názoru treba uviesť v súvislosti s článkom 26a smernice 2001/18, sa domnievam, že tento článok členskému štátu neumožňuje ani brániť pestovaniu takého GMO na jeho území, kým nebudú na vnútroštátnej, regionálnej alebo miestnej úrovni prijaté opatrenia na zabezpečenie spoločnej existencie.

64. Okrem toho, že prijatie opatrení na zabezpečenie spoločnej existencie členskými štátmi je podľa článku 26a smernice 2001/18 len dobrovoľné, je potrebné zdôrazniť, že keby sa pripustil opak, znamenalo by to pridať ďalšiu podmienku umiestnenia GMO povoleného na úrovni Únie na trh, ktorá by závisela od prípadnej schopnosti členských štátov reagovať v súvislosti s prijatím opatrení na zabezpečenie spoločnej existencie, čo je v rozpore so systémom zavedeným nariadením č. 1829/2003.

65. Takýto výklad článku 26a smernice 2001/18 by navyše mal za následok to, že členským štátom by sa umožnilo zakázať na ich území pestovanie GMO povoleného v zmysle nariadenia č. 1829/2003 a registrovaného v spoločnom katalógu v súlade so smernicou 2002/53 nad rámec postupov stanovených na tento účel v týchto dvoch právnych predpisoch, čo by predstavovalo jednoduchý prostriedok na obchádzanie týchto postupov.

66. Členské štáty, samozrejme, podľa článku 26a smernice 2001/18 môžu pri dodržaní zásady proporcionality kedykoľvek prijať na vnútroštátnej, regionálnej či miestnej úrovni opatrenia na zabezpečenie spoločnej existencie geneticky modifikovaných, tradičných a ekologických plodín. Členské štáty však nemôžu skutočnosť, že nevypracovali a nezavedli opatrenia na zabezpečenie spoločnej existencie, aj keby to bolo z dôvodov vnútroštátneho rozdelenia právomocí, uvádzať ako argument, keď chcú v medziobdobí na svojom území zakázať pestovanie GMO povoleného v zmysle nariadenia č. 1829/2003 a registrovaného v spoločnom katalógu v súlade so smernicou 2002/53.

67. Vzhľadom na tieto úvahy teda navrhujem, aby Súdny dvor vnútroštátnemu súdu odpovedal, že článok 26a smernice 2001/18 treba vykladať v tom zmysle, že členskému štátu neumožňuje, aby na svojom území bránil pestovaniu GMO povoleného na základe nariadenia č. 1829/2003 a registrovaného v spoločnom katalógu v súlade so smernicou 2002/53, kým na vnútroštátnej, regionálnej alebo miestnej úrovni nebudú prijaté opatrenia na predchádzanie neúmyselnej prítomnosti GMO v iných plodinách.

III – Návrh

68. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor na otázku, ktorú položila Consiglio di Stato, odpovedal takto:

Geneticky modifikované organizmy, akými sú geneticky modifikované hybridy kukurice odvodené z kukurice MON 810, ktoré boli povolené najmä ako osivá na účely pestovania v súlade so smernicou Rady 90/220/EHS z 23. apríla 1990 o zámernom uvoľnení geneticky modifikovaných organizmov do životného prostredia a ktoré boli v zmysle podmienok uvedených v článku 20 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1829/2003 z 22. septembra 2003 o geneticky modifikovaných potravinách a krmivách oznámené ako existujúce výrobky a následne boli predmetom žiadosti o obnovenie povolenia, ktorá sa prešetruje, a boli registrované v spoločnom katalógu odrôd poľnohospodárskych rastlinných druhov upravenom smernicou Rady 2002/53/ES z 13. júna 2002 zmenenou a doplnenou nariadením č. 1829/2003, nemôžu byť predmetom vnútroštátneho povoľovacieho konania.

Článok 26a smernice Európskeho parlamentu a Rady 2001/18/ES z 12. marca 2001 o zámernom uvoľnení geneticky modifikovaných organizmov do životného prostredia a o zrušení smernice 90/220, zmenenej a doplnenej smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2008/27/ES z 11. marca 2008, treba vykladať v tom zmysle, že členskému štátu neumožňuje, aby na svojom území bránil pestovaniu takýchto geneticky modifikovaných organizmov, kým na vnútroštátnej, regionálnej alebo miestnej úrovni nebudú prijaté opatrenia na predchádzanie neúmyselnej prítomnosti geneticky modifikovaných organizmov v iných plodinách.